

De Tijdstap: Kansen creëren voor jongeren aan de rand van de school

Stan is een jongen van 15 die in het 3e jaar BSO zit. Hij wordt aangemeld bij het team van De Tijdstap door de leerlingbegeleider van de school naar aanleiding van een hevige conflict met een leerkracht. De problemen zijn er volgens de leerlingbegeleider al een hele periode. Stan werd 2 jaar geleden op de huidige school ingeschreven nadat hij door de vorige school de deur werd gewezen. Bij aanvang was Stan een "zeer aanwezige, maar hanteerbare" leerling. De laatste maanden kent zijn gedrag echter een escalatie. De school heeft het gevoel er geen vat meer op te hebben. De leerlingenbegeleider vermoedt dat er "meer aan de hand is" maar krijgt weinig zicht op de innerlijke belevingswereld van Stan. Een sanctionerende aanpak had tot nu toe weinig effect. Wanneer de problemen blijven aanhouden, vreest de school een tuchtprocedure.

vnr. Evelien Huysveld (EH), Sacha Baelen (SB) en Sacha Baelen (SB)

Leerlingen met hardnekkige gedragsproblemen als Stan, bij wie het schools proces dreigt vast te lopen en bij wie zorg en hulpverlening vanuit school en CLB zonder voldoende resultaat blijft, kunnen in de regio Deinze De Tijdstap doorlopen. De Tijdstap is een netoverstijgend samenwerkingsproject tussen het Pedagogisch Centrum Wagenschot¹, secundaire scholen en CLB's in deze regio. Caleidoscoop sprak met **Evelien Huysveld (EH)** en **Sacha Baelen (SB)**, projectmedewerkers in De Tijdstap en werkzaam in PC Wagenschot, en **Veerle Schoors (VS)**, diensthoofd secundair onderwijs en medewerker in VCLB Deinze.

Een stap terug in de tijd

Caleidoscoop: *Leerlingen kunnen sinds 2006 terecht in het project De Tijdstap. Hoe is dit initiatief ontstaan?*

SB: De Tijdstap is ontstaan vanuit twee sporen. Aan de ene kant hadden wij vanuit PC Wagenschot met het beleid de beslissing genomen om de knowhow die we hadden opgebouwd in het werken met jongeren met gedrags- en emotionele problemen naar buiten te brengen. We waren op zoek naar manieren om wat meer buitenshuis te trekken. In die periode is onze Dienst Mobiele Begeleiding² ook opgestart. Via die mobiele begeleiding konden we ook aftasten of er partners in de regio waren met wie we konden samenwerken.

VS: Een tweede spoor is Jeugd&School Deinze, een netoverstijgend initiatief van de secundaire scholen van Deinze, het stadsbestuur, de CLB's, de stedelijke politie, Drugpunt en het OCMW. Het is een forum waarin al deze organisaties samen nadenken over Deinze als onderwijsstad. De voorbije jaren werden er initiatieven uitgewerkt rond bijvoorbeeld een spijbelactieplan, drugs- en diefstalpreventie en verkeer. Jeugd&School Deinze werd geconfronteerd met het feit dat er jongeren binnen de school en de bredere context probleemgedrag stelden. Ondanks inspanningen van school en CLB bleek hun gedrag onvoldoende te veranderen. Ook het regulier hulpverleningsaanbod bleek niet altijd het gepaste antwoord te vinden. Het ging dus om jongeren die dreigden definitief geschorst te worden. Na hun definitieve schorsing

vertoonden deze jongeren in hun nieuwe school vaak hetzelfde probleemgedrag.

SB: Vanuit die probleemstelling zijn de scholen, CLB's en PC Wagenschot beginnen zoeken. Concreet is De Tijdstap tot stand gekomen vanuit het nastreven van een aantal doelstellingen (zie box 1). In het najaar van 2005 zijn we begonnen met de voorbereidingen van het project en vanaf januari 2006 zijn we gestart met onze eerste jongere. Gaandeweg zijn we gegroeid en hebben we onze werking verder uitgebouwd. Sinds 2010-2011 krijgen we ook subsidies van de Provincie Oost-Vlaanderen voor ons project.

Doelgroep

Caleidoscoop: *Niet alle jongeren die vastlopen op school komen in aanmerking voor De Tijdstap. Onder welke voorwaarden kunnen jongeren aan De Tijdstap deelnemen?*

SB: De doelgroep zijn leerlingen uit het secundair onderwijs die schoollopen in de regio Deinze-Aalter-De Pinte-Gavere-Zulte. Het gaat dus allemaal om jongeren tussen 12 en 18 jaar; al kunnen we in principe ook jongeren bereiken tot 21 jaar.

EH: Wat de problematiek van de leerlingen betreft, gaat het om **gedrags- en emotionele problemen** die de

jongeren vaak al enkele jaren met zich meedragen en waarbij het schoolproces vastloopt. Een belangrijk vertrekpunt is dat de **hulpvraag vanuit de school** wordt gesteld. Je zou die hulpvraag als volgt kunnen omschrijven: "Geef ons een beter inzicht in het functioneren van de leerling en ondersteun ons in het werken met de leerling en zijn context om een schooluitval te voorkomen." Een belangrijke voorwaarde is dat de school al initiatieven heeft genomen voor die leerling, vanuit de cel leerlingenbegeleiding en/of in samenwerking met het CLB, en dat ze het gevoel hebben dat hun middelen ontoereikend zijn geweest. De school moet ook bereid zijn om de leerling te willen ondersteunen in het proces van gedragsverandering. Het is dus erg belangrijk dat er in de huidige school nog voldoende ruimte is opdat die leerling na de 10 dagen waarin hij begeleid wordt in PC Wagenschot terug kan keren en dat de school het proces nadien mee kan bewaken. Dat is een voorwaarde die wij stellen.

VS: Als de school dat niet ziet zitten, dan zoeken wij als CLB samen met de school naar een andere oplossing voor die leerling. We willen er zeker van zijn dat, als die leerling na 10 dagen terug op school komt er een reële kans bestaat dat er in de school met de leerling gewerkt wordt. Het is dus de bedoeling om tijdig - niet te vroeg maar zeker niet te laat - aan te melden.

BOX 1: Doelstellingen van De Tijdstap

1 Het voorkomen van schooluitval

Leerlingen die binnen de school blijvend probleemgedrag stellen, worden vaak met uitsluiting uit de school bedreigd. We willen jongeren de kans geven om inzichten te verwerven over het waarom van het vastlopen en over aanknopingspunten om het anders te doen. Op die manier willen we leerlingen ondersteunen om hun studie verder te zetten.

2 Ruimer gaan dan de klassieke time-out projecten

Met De Tijdstap gunnen we de leerling een tijd buiten de school (nl. 10 dagen), maar zonder de verbondenheid tussen leerling en school uit het oog te verliezen. Het hoofddoel van De Tijdstap ligt op een intensieve en ruime beeldvorming om tot een concreet actieplan te komen dat daarna in de context met de nodige begeleiding tot uitvoer gebracht wordt.

3 Bewerkstelligen van probleeminzicht bij leerling, leerkrachten en ouders

We vinden het niet alleen belangrijk dat de leerling een groter inzicht krijgt in zichzelf, maar ook om deze inzichten te communiceren naar mensen uit de context. Hierdoor kunnen we samen op zoek gaan naar aanknopingspunten om tot verandering te komen.

4 Oplossingsgericht werken en verhogen van zelfsturing

We leggen veel nadruk op de sterktes en kwaliteiten van de jongere en zijn/haar context. We gaan op zoek naar wat goed loopt om vanuit deze krachten te komen tot een actieplan om het schoolgaan beter te laten lopen.

5 Contexten verbinden

We willen de contexten school en thuis rond de jongere verbinden, waardoor we samen met de leerling, zijn ouders en de school dezelfde doelstellingen nastreven. Hierdoor is de kans op duurzame gedragsverandering groter.

6 Andere benadering bij leerkrachten creëren

Samen met leerkrachten zoeken we naar een compromis tussen enerzijds de noden van de leerling als individu en anderzijds de eigenheid van de leerkracht en de noden van de klasgroep.

De Tijdstap: een proces in verschillende fasen

Caleidoscoop: *Het proces van doorverwijzing tot begeleiding in De Tijdstap loopt in meerdere fasen. Kan je dit toelichten?*

Aanmelding en Intake

EH: De impuls komt vanuit de cel leerlingenbegeleiding van de school met akkoord van de ouders, leerling, leerkrachten en directie. Er wordt telefonisch met ons contact opgenomen waarna we eerst de aftoetsing doen binnen onze teamvergadering of de vraag in overeenstemming is met het aanbod van De Tijdstap. De intakeprocedure bestaat uit een **klassenraad** en een **huisbezoek**. Op school zitten we samen met de leerlingenbegeleider,

het CLB, zoveel mogelijk leerkrachten, en eventueel ook directie. Op dat moment willen we een beeld krijgen van hoe zij de leerling op school zien en wat ze van de Tijdstap verwachten. We weten dat het een investering is voor een school om zoveel mensen rond de tafel te krijgen, maar we vinden het belangrijk om iedereen te kunnen horen en heel duidelijk die verwachtingen in te schatten.

SB: Dat is vaak een bijzondere ontmoeting. Wij hebben vanuit de hulpverlening soms andere verwachtingen dan een school. Het is belangrijk om tot een consensus te komen. Wij mogen niet te veel verwachten van de school en de school mag ook geen te hoge verwachtingen hebben naar de jongere toe. Het is dus soms een beetje zoeken binnen een specifieke school, een specifieke klasgroep en bij specifieke leerkrachten.

EH: We merken ook vaak dat het moeilijk is om die verwachtingen concreet te krijgen. We krijgen dan vooral mensen die opsommen wat er allemaal niet goed loopt en algemene verwachtingen als “ze moeten in orde zijn” of “ze moeten hun best doen”.

VS: Tijdens de klassenraad is het CLB ook aanwezig en belichten we een deeltje van die leerling. Het zijn immers vaak leerlingen die al onder begeleiding geweest zijn van het CLB.

EH: Daarnaast merken we ook dat het CLB meestal een schat aan informatie heeft over de schoolloopbaan van een leerling. De CLB-medewerker helpt ons eigenlijk om het beeld “wie is die leerling op die specifieke school” concreter te maken. Zij kennen immers naast de leerling ook de gebruiken en gewoonten van de individuele scholen. Iets wat heel belangrijk is om nadien onze adviezen op af te stemmen.

Na de intake op school wordt er ook een huisbezoek gepland bij de leerling en zijn/haar ouders. Naar dat huisbezoek gaan we altijd met twee begeleiders en wordt er apart met de jongere en ouders gesproken. Op die manier wordt hen de kans gegeven los van elkaar hun verhaal te doen en de motivatie te toetsen om in De Tijdstap in te stappen. We starten De Tijdstap bijvoorbeeld niet op als de jongere aangeeft enkel te willen deelne-

men omdat het moet van de school. We merken wel dat wanneer jongeren horen wat De Tijdstap inhoudt, de drempel erg laag wordt om te willen deelnemen.

SB: Het voordeel is dat wij een partij zijn los van de school en dat we in de

context van de leerling zelf komen. Door vanuit een positie als buitenstaander te luisteren en hen erkenning en herkenning te geven, krijgen we onbevangen een verhaal te pakken.

INTAKE OP DE SCHOOL VAN STAN

Info op basis van een klassenraad met de leerlingbegeleider, een CLB-medewerker en 6 leerkrachten:

- Stan zit sinds het tweede jaar SO op de huidige school. Al bij de start valt hij op door zijn drukke gedrag in de klas.
- Dit schooljaar kent zijn gedrag een escalatie. Hij vertoont steeds meer schoolse demotivatie (niet in orde met schoolwerk, lui, gaat niet aan het werk...). Wanneer hij door leerkrachten wordt berispt, gaat hij in discussie en reageert hij verbaal en fysiek (t.a.v. materiaal) agressief.
- Opvolging door de school door gedragskaart en strafstudies. De gedragskaart had tijdelijk een goed effect.
- Er zijn gesprekken geweest met het CLB. Tijdens deze gesprekken toont Stan zich bewust van zijn gedrag, maar slaagt hij er niet in om tot gedragsverandering te komen.
- Hulpvragen school: Hoe komt het dat Stan het schools laat af weten? Hoe kunnen wij als leerkrachten hem terug gemotiveerd krijgen? Help ons in de zoektocht naar hoe wij als leerkrachten best met Stan omgaan. Hoe kunnen we zijn agressieve uitlatingen voorkomen?

Intake met Stan en mama (afzonderlijk gesprek)

Info van mama:

- Schoolse problemen zijn er steeds geweest.
- In het lager onderwijs zijn er meldingen rond niet kunnen stilzitten en rondlopen in de klas. School en CLB adviseren verder onderzoek, maar ouders zijn hier niet op ingegaan. Problemen hebben volgens hen te maken met de aanpak van de leerkracht.
- Vanaf het secundair onderwijs meldt de school voor het eerst gedragsproblemen. Stan heeft moeite om gezag te aanvaarden, is onbeleefd, gaat in discussie en kan agressief uit de hoek komen. Moeder wijt deze problemen aan Stans kleine gestalte. Omdat hij zo klein is moet hij zich laten gelden door zijn grote mond.
- Thuis is Stan een lieve, soms wat onzekere jongen. Gedragsproblemen zijn er niet. De enige moeilijkheden die moeder ondervindt hebben betrekking op het niet willen maken van schoolwerk en het niet opruimen van zijn kamer.
- De ouders van Stan zijn gescheiden. Stan wil zijn biologische vader niet meer zien. Papa heeft een alcoholproblematiek en kan agressief uit de hoek komen.
- Mama staat achter de aanmelding van de school. Haar bezorgdheid en hulpvraag naar de Tijdstap betreft vooral het voorkomen van agressieve uitlatingen op school. Voor thuis vraagt ze zich af hoe ze Stan kan aanzetten tot zijn schoolwerk.

Info van Stan:

- Volgens Stan is de aanleiding tot de aanmelding voor De Tijdstap het incident met zijn leraar PAV. Hij wil mee stappen in het project omdat hij niet door de school buitengewild wil worden.
- De problemen die hij heeft met zijn leraar PAV zijn volgens Stan te wijten aan het feit dat die leerkracht hem ‘uit zijn kot lokt’: “Het begint vaak met lachen, maar uiteindelijk zegt de leerkracht dingen die mij kwetsen (over mijn uiterlijk en mijn toekomst) en dan ontaardt het in schelden en dan vlieg ik naar de directie.”

Van beeldvorming naar actieplan in 10 dagen

EH: Nadat we informatie hebben verzameld wordt er op de teamvergadering van de Dienst Mobile Begeleiding afgetoetst of we met ons programma van 10 dagen iets kunnen betekenen voor die leerling. Indien er groen licht wordt gegeven, wordt de jongere 10 dagen vrijgesteld van lessen. Gedurende deze 10 dagen volgt de jongere in een 1 op 1 begeleiding een individueel programma op PC Wagenschot. Hierbij willen we de leerling in de eerste plaats als persoon beter leren kennen. Via gesprekken, opdrachten, psychodiagnostische tests en atelierwerking proberen we een zo breed mogelijk beeld te krijgen van de leerling en zijn/haar schools functioneren (zie voorbeeld in Figuur 1).

In die beeldvorming gaan we op zoek naar wat de elementen zijn die de leerling wel zal kunnen veranderen en welke dingen hij/zij nooit zal kunnen veranderen. Dat is belangrijk om nadien naar de school mee te nemen zodat de

school kan inschatten wat zij wel en niet mag verwachten van een leerling. Voor de leerling is die beeldvorming vaak een eyeopener om te zien hoe alles aan elkaar gelinkt is. Leerlingen zeggen vaak dat ze niet echt veel nieuwe dingen over zichzelf hebben geleerd maar dat het vooral die samenhang is waarin ze inzicht hebben gekregen.

SB: Belangrijk in die beeldvorming is dat wij zoeken naar een soort samenhang, een **circulariteit**: welke factoren spelen allemaal mee en hoe hangen ze samen? Van daaruit kunnen we dan gericht werken als we zoeken naar verandering.

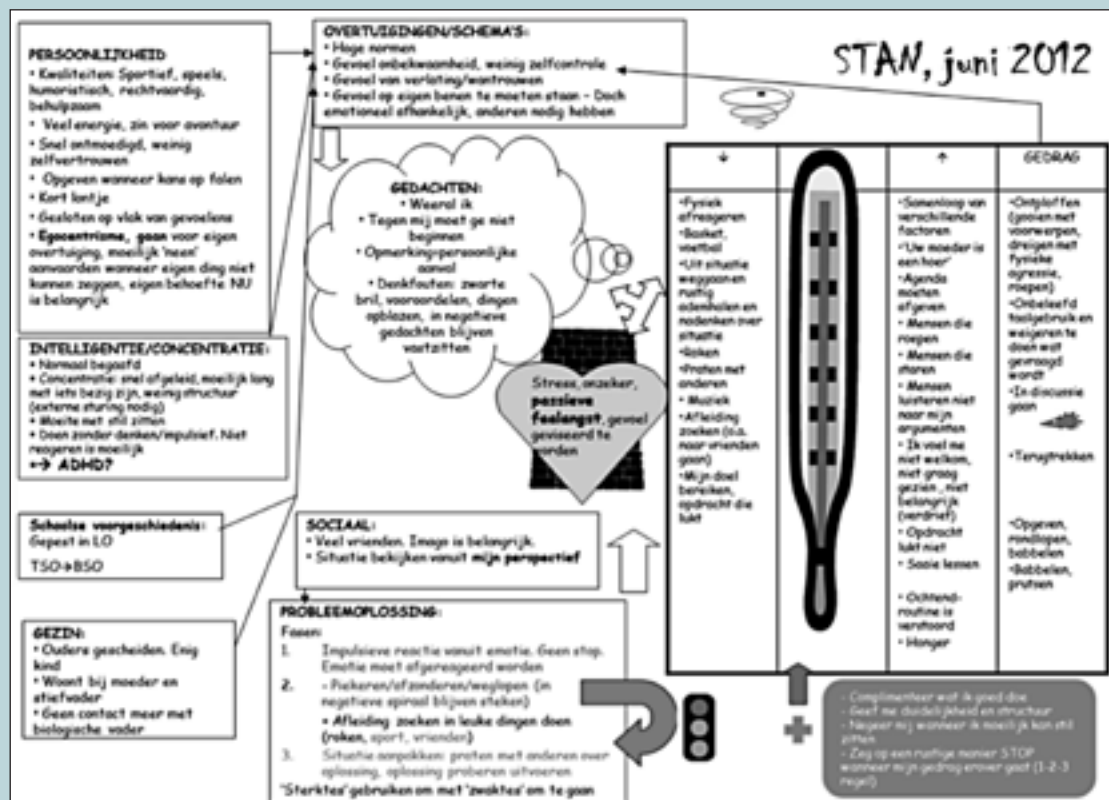
EH: Een van de opdrachten is het tekenen van een levenslijn van de geboorte tot in de toekomst. We tekenen daarbij 2 lijnen: een lijn over het verloop van de schoolloopbaan en een lijn over het welbevinden van de leerling en gebeurtenissen los van de school. Deze opdracht helpt leerlingen linken te zien tussen beide lijnen. Problemen op school hebben vaak te maken met de thuissituatie of omgekeerd. Een andere

methode die we gebruiken is het uitzetten van de klassituatie met figuren om de klasgroep beter te begrijpen. We hebben de klasgroep immers nodig als we willen werken aan verandering en daarom is het belangrijk de dynamiek van de klasgroep te bekijken en hoe de leerkrachten daarop reageren.

Eigenlijk is die beeldvorming - en ook ruimer het ganse Tijdstapproces - een mooie toepassing van het model van Sam De Laet (zie in dit Caleidoscoopnummer het artikel "100 Jaar keuzes en kansen... Tijd voor een frisse kijk") waarin het belang wordt aangegeven van de onderlinge relatie tussen een leerling, de school en ouders. De school blijft gedurende de 10 schooldagen ook nauw verbonden. Zo komen bijvoorbeeld na 5 dagen de leerlingbegeleider en klastitularis op bezoek.

De fase van beeldvorming bestaat voor een groot stuk uit het verzamelen van informatie, maar ze bevat daarnaast ook trainingsmomenten. Zo gaan we bijvoorbeeld oefenen op de vaardigheid

Figuur 1: Voorbeeld van het resultaat van beeldvorming

perspectiefname om het bezoek dat de school ons brengt na 5 dagen, samen met de leerling voor te bereiden. We staan stil bij het feit dat een leerkracht een ander perspectief kan hebben dan de leerling zelf. Een andere veel voorkomende training is het inoefenen van probleemoplossingsvaardigheden via de stop-denk-doe-methode.

SB: Een aantal van die methodieken zijn eigenlijk zowel gericht op beeldvorming als op training van een aantal vaardigheden. De laatste twee dagen gaan we ook echt een aantal dingen inoefenen en naspelen: "Stel dat je volgende week op school in een bepaalde situatie bent, hoe ga je het aanpakken?"

EH: Op basis van de beeldvorming, met aandacht voor de kwaliteiten en sterktes daarin, wordt een **actieplan** opgesteld. We zoeken in eerste instantie met de jongere naar "wat kan jij anders aanpakken?", maar we merken daarbij dat we de context ook nodig hebben. Een impulsieve jongere kan bijvoorbeeld een externe stop nodig hebben. Hij kan een

leerkracht nodig hebben die "stop" zegt wanneer het voor de jongere "oranje" wordt. Dus in het actieplan zitten dingen die de jongere zelf kan doen maar ook hoe de leerkracht of ouders kunnen helpen (zie voorbeeld in Figuur 2).

SB: Soms kunnen er in het actieplan ook adviezen naar andere hulpverlening staan (bv. drughulpverlening, neuropsychologisch onderzoek, kinderpsychiatrisch onderzoek). Die stappen kunnen we ook samen met de leerling en de ouders zetten.

EH: Na de beeldvorming en het opstellen van het actieplan keren we terug naar de klassenraad en doen we opnieuw een huisbezoek. Het actieplan is immers iets dat vanuit de jongere vertrekt en we beschouwen het als een voorstel dat we aan de school en thuis doen. Het is dan aan de klassenraad en ouders om na te denken en te zoeken wat wel of niet haalbaar is. We toetsen alles dus af en kunnen op basis daarvan heel concrete afspraken maken. We merken dat scholen soms te veel en te snel willen veranderen.

Dan proberen we te bespreken dat het soms beter is een stap goed te zetten dan vijf stappen maar half te zetten.

De acties die we op de klassenraad afspreken zijn heel concreet. Het kan bijvoorbeeld gaan over het gebruik van antwoordkaarten bij een leerling die in de klas altijd aan het antwoorden was, over hoe de school concreet een time-out kan toepassen en over het gebruik van een stressballetje. Net zoals de beeldvorming een eyeopener is voor de leerling, is ze dat ook voor leerkrachten, omdat zij de leerling vaak alleen maar kennen vanuit de context leerkracht-klas. Hierdoor krijgen zij vaak ook meer begrip voor die leerlingen en meer motivatie om extra aandacht te hebben voor hen.

SB: Belangrijk hierbij is dat we steeds met de jongere op voorhand aftoetsen hoe wij het beeld naar de school en thuis zullen brengen. We gaan met hen na of wij hun beeld goed verwoorden en of er zaken zijn waarvan ze niet willen dat ze meegedeeld worden.

Figuur 2: Voorbeeld van een actieplan

Actieplan thermometer		
	Stan	School
 STOP		<ul style="list-style-type: none"> - Bevestig wat ik goed doe - Bevestig je geloof dat ik het ga kunnen - Negeer mijn 'beweeglijkheid' wanneer het niet stoort - Zeg 'oranje' wanneer ik de les stoof of onbeleefd ben
 DENK	<p>"Een opmerking is er om mij te helpen."</p> <p>Denk: Lukt het om me te herpakken en in de les te blijven of heb ik TO nodig Wat is de beste oplossing:</p> 	<p>Indien oranje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - '123-regel': geef me de kans om me te herpakken - Indien nodig, geef 5' TO - Schrijf pas een nota wanneer het na 2 opmerkingen niet gelukt is om mijn gedrag aan te passen
 DOE	Voer de beste oplossing uit	Bevestig wanneer ik mijn gedrag heb kunnen bijsturen

Caleidoscoop: Jullie kiezen er voor om 10 dagen met deze jongeren in PC Wagenschot te werken. Waarom niet langer of korter?

SB: Dat is eigenlijk een zoektocht geweest. De eerste Tijdstap was 3 maanden. Toen was de idee om de jongeren uit hun context te halen, een lange tijd met hen te werken en hun vaardigheden uit de context te trainen, om nadien naar die context terug te keren. Maar we merkten dat we de context dan volledig kwijt waren. Ondertussen weten we uit ervaring dat verandering vooral in de context gebeurt. Daarom willen we zo snel mogelijk teruggaan naar die context. 10 dagen is eigenlijk net genoeg om het verandingsproces op te starten. Het mag niet langer duren omdat ze de verbondenheid met de school nog moeten voelen. En doordat tijdens die 10 dagen de school tussentijds op bezoek komt, versterken we dat nog.

EH: We merken ook dat leerlingen hun klasgenoten beginnen te missen. Hier in

Wagenschot zijn ze continu 1 op 1 met een volwassene bezig en ze missen na verloop van tijd ook hun sociale contacten. Dat is niet te onderschatten voor hen.

Nazorg: Actieplan in Uitvoer

Caleidoscoop: Beeldvorming en een actieplan is een zaak, de uitvoering in de praktijk brengen is een andere. Hoe ondersteunen jullie leerlingen daarin?

EH: Bij de opstart op school spreken we met de interne leerlingenbegeleider of klastitularis af dat zij de leerling kort opvangen zodat hij/zij op een goede manier terug de klas in kan stappen. Op de klassenraad is meestal ook afgesproken dat iemand van PC Wagenschot op de eerste dag kan langskomen om te kijken hoe het gelopen is. In die eerste week terug op school hebben we meestal 2 individuele contacten met de

NAZORG BIJ STAN

- Door CLB: ondersteuning m.b.t. leren leren

- Door De Tijdstap:

Aanmelding bij kinderpsychiater m.b.t. diagnose ADHD

Herstelgesprek met Stan en leerkracht PAV

Training zelfcontrole (StopDenkDoe)

Ondersteuning bij het uitvoeren van het actieplan (conflicten op school bespreken, herkaderen en oplossingsstrategie bedenken)

Mama ondersteunen in het opvolgen van het studieschema

Leerlingen die binnen de school blijvend probleemgedrag stellen, worden vaak met uitsluiting uit de school bedreigd ...

leerling en I contact met de leerling, interne leerlingenbegeleider en de klastitularis samen. Er wordt ook afgesproken via welke leerkrachten gebeurt. Na I maand keren we opnieuw terug voor een klassenraad met iedereen. Standaard zijn er een 20-tal contactmomenten in de nazorg die we in de tijd kunnen uitzetten. De bedoeling is dat we in die 20 contactmomenten effectief de actieplannen op gang krijgen en ze eventueel bijsturen.

SB: Ook al ligt onze eerste focus in de schoolcontext, toch proberen we bij een aantal jongeren ook de ouders actiever te betrekken door ook met hen een evaluatiemoment te voorzien. We verkennen steeds of er nood is aan bijkomende hulpverlening.

Meerwaarde van De Tijdstap

Caleidoscoop: *Hebben jullie een zicht op de effecten van De Tijdstap?*

EH: Sinds het schooljaar 2010-2011 houden we systematischer gegevens bij die ons iets kunnen vertellen over de meerwaarde van De Tijdstap. In dat schooljaar werden er 18 leerlingen aangemeld voor De Tijdstap, waarvan er 11 jongeren³, hun ouders en de scholen mee stapten in het project. Acht van deze jongeren konden hun schooljaar binnen dezelfde school op een positieve manier beëindigen. Voor de minderheid van de leerlingen bij wie geen gedragsverandering binnen dat schooljaar mogelijk was, bleek De Tijdstap toch een positieve zaak te zijn geweest. Deze leerlingen gaven immers aan dat ze het gevoel hadden kansen gekregen te hebben en dat de genomen beslissing het gevolg was van hun eigen onaanangepast gedrag. Voor een deel van hen was doorverwijzing naar een intensievere vorm van hulpverlening nodig. Voor hen betekende De Tijdstap dus ook een manier om te komen tot de juiste zorgvorm.

Onlangs vroeg ik aan een school: "Wat maakt voor jullie dat De Tijdstap geslaagd is of niet?" De leerlingenbegeleider antwoordde: "Als die leerling op onze school kan blijven." Wij zien dat anders. Als je het bekijkt vanuit het proces dat die

leerling heeft doorgemaakt, dan kan dat niet het enige criterium zijn. Als we de trajecten van al onze leerlingen bekijken – ook diegenen die nadien uit de school gesloten werden – dan heeft iedereen het gevoel dat we in het leven van die jongere wel echt iets kunnen betekenen. En dat is misschien niet altijd datgene wat wij als volwassene voor ogen hebben.

VS: Tijdens de fase van de beeldvorming wordt er door het CLB vaak een aanvraag van een VAPH-dossier voor een gedrags- en emotionele stoornis opgestart. Van de 11 jongeren die in 2010-2011 bij De Tijdstap werden begeleid hebben er 9 een VAPH-goedkeuring⁴ gekregen. Deze jongeren kunnen na De Tijdstap naadloos verder begeleid worden via bijvoorbeeld de Dienst Mobile Begeleiding van PC Wagenschot. Ik denk dat zonder De Tijdstap dit jongeren zouden zijn die van school naar school zouden overgaan, schooluitval zouden vertonen en vroegtijdig zouden uitstromen. Als je voor een jongere met gedrags- en emotionele problemen een mobiele begeleiding wil opstarten via een VAPH-dossier, maar zonder De Tijdstap, dan zijn er veel langere wachtlijsten.

Als CLB-medewerker merk ik duidelijk een verschil met vroeger: Als je alles hebt uitgeprobeerd op school met een leerling en het werkt niet, is er toch nog een opening. De Tijdstap is eigenlijk een extra mogelijkheid om nog eens helemaal opnieuw te beginnen, alles te herkadereën, na te denken waarom een leerling probleemgedrag stelt en hoe de school kan helpen. We hebben als CLB ook veel geleerd van de ervaring en expertise van de medewerkers van De Tijdstap in het omgaan met jongeren met problemen. Dat is kennis die vroeger eigenlijk veel minder aanwezig was. Ik heb ook wel het gevoel dat scholen, leerkrachten en directie veel opsteken van De Tijdstap (bijvoorbeeld het leren breed kijken naar een probleem).

EH: Maar ook omgekeerd hebben wij als medewerkers van De Tijdstap veel aan het CLB. Doordat we bijvoorbeeld samen met het CLB op klassenraden aanwezig zijn, versterken we elkaar en kunnen we elkaar aanvullen.

SB: Je zou kunnen zeggen dat de sterkte van De Tijdstap is dat we erin slagen die

jongeren die nood hebben aan extra zorg vast te pakken. Op die manier kunnen we hen eigenlijk de zorg aanbieden waar ze recht op hebben.

We eindigen ons gesprek in de lokalen van PC Wagenschot met het neerschrijven van "een pluim" voor de jongeren die daags voordien kookatelier volgden en ons voorzagen van heerlijke, verse wafels...

1 PC Wagenschot biedt begeleiding, behandeling, training en beroepsopleiding als geïntegreerd aanbod voor jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen al dan niet in combinatie met een mentale beperking. De organisatie beheert twee voorzieningen die met elkaar samenwerken: een school voor buitengewoon secundair (BSO in opleidingsvormen 2 en 3) en een Medisch Pedagogisch Instituut (MPI) waar hulpverlening wordt geboden in internaat, semi-internaat en via mobiele begeleiding. De Tijdstap valt onder de Dienst Mobile Begeleiding van het MPI. Het MPI wordt erkend en gesubsidieerd door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. De Tijdstap krijgt subsidies van de Provincie. Voor meer info zie www.wagenschot.be.

2 De Dienst Mobile Begeleiding biedt ondersteuning en begeleiding aan jongeren en hun ouders in de eigen context (thuis, school). We werken vraaggestuurd en bepalen samen met de jongere en zijn/haar ouders een begeleidingstraject.

3 De redenen waarvoor 7 aanmeldingen niet weerhouden werden, zijn divers: niet kunnen terugkeren naar de school van oorsprong, kiezen om te veranderen van school en studierichting, zelf geen hulpvraag stellen, andere hulpverlening is meer aangewezen, te late aanmelding (nl. in juni).

4 Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) wil de participatie, integratie en gelijkheid van kansen van personen met een handicap bevorderen in alle domeinen van het maatschappelijk leven. Het subsidieert hiertoe diensten, voorzieningen en personen met een handicap. Ook voor personen met gedrags- en emotionele problemen kan, mits een verslag van een psychiater, een VAPH-dossier worden opgesteld. Dankzij een VAPH-goedkeuring krijgt men effectief subsidies voor de gestelde hulpvraag (bv. een ambulante thuisbegeleiding).